

Nr 46.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående frihet från utskiftningskatt vid upplösning av Bergslagens järnvägsaktiebolag m. fl. bolag.

I en den 2 april 1948 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 197, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

Förslag

till

förordning angående frihet från utskiftningskatt vid upplösning av Bergslagens järnvägsaktiebolag m. fl. bolag.

Härigenom förordnas, att bestämmelserna i förordningen den 27 juni 1927 (nr 321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags och solidariska bankbolags tillgångar icke skola äga tillämpning vid upplösning av nedannämnda bolag i samband med införlivning i statsbanenätet av de till trafikförvaltningen Göteborg—Dalarne—Gävle hörande järnvägarna, nämligen Bergslagens järnvägsaktiebolag, Gävle—Dala järnvägsaktiebolag, Södra Dalarnes järnvägsaktiebolag, Lödöse—Lilla Edets järnvägsaktiebolag, Kil—Fryksdalens järnvägsaktiebolag, järnvägsaktiebolaget Dal—Västra Värmland och Dalslands järnvägsaktiebolag ävensom G. D. G. biltrafiks aktiebolag, Trafikaktiebolaget Haglund & Larsson, Aktiebolaget Göteborgs express & transport, Aktiebolaget Samtrafik, Aktiebolaget Hast och Aktiebolaget Fjorden.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Sedan 1947 års riksdag (skriv. nr 309) anvisat ett investeringsanslag för budgetåret 1947/48 av 80 315 000 kronor till förvärv av aktier i Bergslager-

nas med flera järnvägsaktiebolag (GDG-bolagen), hava de avsedda aktieförvärven kommit till stånd. Kungl. Maj:t har därefter den 5 mars 1948 på föredragning av chefen för kommunikationsdepartementet beslutat avlåta proposition till riksdagen (nr 191) med förslag *dels* att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att de ifrågasvarande bolagen — jämte tillhörande dotterbolag, i den mån Kungl. Maj:t så funne lämpligt — skulle träda i likvidation *dels ock* att riksdagen måtte föreskriva att de berörda järnvägarna skulle från den 1 juli 1948 införlivas med statens järnvägar.

Vid anmälan av nyssnämnda ärende framhöll chefen för kommunikationsdepartementet, att i samband med att GDG-bolagen — eventuellt med något undantag — likviderades och deras egendom utskiftades skulle bolagen enligt nu gällande bestämmelser i förekommande fall erlägga utskiftningsskatt. Då likvidation av Västeråsbanan i motsvarande ordning skedde, erlades utskiftningsskatten av statens järnvägar med anlitanande av driftmedel. I förevarande fall syntes av budgettekniska skäl driftmedlen icke lämpligen böra användas för ändamålet. Chefen för finansdepartementet komme därför senare i annat sammanhang att föreslå, att bolagen medgäves befrielse från att erlägga sådan skatt. Vid bifall till detta förslag bortföle frågan, huru täckning skulle beredas för utskiftningsskatten, och chefen för kommunikationsdepartementet ansåge sig därför ej ha anledning att vidare beröra denna fråga.

I skrivelse den 17 oktober 1947 har *järnvägsstyrelsen* anfört, att i samband med likvidationen GDG-bolagen skulle komma att påföras utskiftningsskatt, vilken för samtliga GDG-bolag beräknades uppgå till 27 à 28 milj. kronor. Denna skatt skulle i huvudsak komma att drabba staten i egenskap av ägare till huvudparten av aktierna i bolagen.

Styrelsen har vidare erinrat om att motsvarande förhållanden tidigare inträffat i samband med införlivandet med statsbanenätet av vissa andra järnvägar, varvid — enligt statsmakternas beslut — täckning av skatterna skulle beredas av statens järnvägars driftsmedel. Med hänsyn till storleken av den för GDG-bolagen beräknade utskiftningsskatten bleve förhållandet i detta fall väsentligt annorlunda. Järnvägsstyrelsen kunde icke ställa i utsikt, att de statsskatter, som normalt komme att följa med avvecklingen av GDG-bolagens verksamhet, skulle kunna bestridas med driftsmedel. Vidtoges icke någon åtgärd, bleve styrelsen nödsakad hemställa om särskilt anslag för skatternas täckning.

Sedan styrelsen anfört vissa principiella invändningar mot beviljandet av sådant anslag ävensom framhållit, att här icke i egentlig mening vore tal om någon utskiftning av bolagens tillgångar utan blott om en ombildning av ett statsägt företag från en organisationsform till en annan, har styrelsen ifrågasatt om icke det mest rationella vore att meddela befrielse från ifrågasvarande skatter.

Chefen för finansdepartementet har i den föreliggande propositionen föreslagit att — såsom i propositionen nr 191 till innevarande års riksdag förutsatts — de ifrågavarande bolagen genom särskild lagstiftning befrias från skyldighet att erlägga utskiftningsskatt. Rörande den av departementschefen anförda motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till propositionen (s. 7—9).

Utskottet. I den föreliggande propositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning angående frihet från utskiftningsskatt vid upplösning av Bergslagens järnvägsaktiebolag m. fl. bolag. Såsom i propositionen framhållits har vid tidigare tillfällen då järnvägsaktiebolag, vari staten förvärvat huvudparten av aktierna, trätt i likvidation, utskiftningsskatten ansetts böra täckas av statens järnvägars driftsmedel. Anledningen till att i nu förevarande fall i stället föreslagits särskild lagstiftning, varigenom de ifrågavarande bolagen skulle befrias från skyldighet att erlägga utskiftningsskatt, har angivits vara den, att av budgettekniska skäl — utskiftningsskattens storlek och det beräkneliga driftsresultatet av statens järnvägar — driftsmedlen icke lämpligen borde användas för ändamålet. Utskottet finner icke anledning till erinran mot att den föreliggande frågan löses på nu angivet sätt och tillstyrker sålunda bifall till propositionen. Emellertid anser sig utskottet böra i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på vissa frågor av mera principiell natur.

Ur organisatorisk synpunkt innebär järnvägsförstatligandet att ett antal mindre företag uppgå i den större organisationen, statens järnvägar. Samma strävan att genom sammanslagning (fusion) uppnå koncentration av ekonomiska företag i större enheter möter även inom det privata näringslivet. Inom utskottet har nu den frågan väckts, huruvida icke skäl kunna anses föreligga att, på enahanda sätt som i propositionen föreslagits skola gälla vid sammanslagning av vissa statliga företag, medgiva befrielse från utskiftningsskatt även vid fusion av privatägda aktiebolag, där alltså någon utskiftning i egentlig mening icke förekommer.

Vid tillkomsten av 1927 års förordning om utskiftningsskatt framfördes från vissa håll betänkligheter mot att den föreslagna skatten jämväl drabbade sådana bolagsupplösningar, som innebure rekonstruktion eller fusion med annat bolag, ehuru rationell grund för beskattning saknades i sådana fall. Gentemot denna anmärkning framhöll departementschefen (prop. nr 134/1927 s. 13 o. 14), att det enligt hans åsikt icke kunde anses orättvist att beskatta ett aktiebolags besparade vinstmedel jämväl då bolaget upplöstes av den anledningen, att bolagets rörelse uppginge i ett annat bolag. Departementschefen ville dock medgiva, att det vore tänkbart, att utsikten att få erlägga utskiftningsskatt skulle kunna i vissa fall avskräcka från bolagsfusioner, vilka vore önskvärda ur såväl aktieägarnas som det allmännas synpunkt. Enligt departementschefens mening torde det emellertid ej vara möjligt att fastställa andra regler för beskattning av upplösningar i sam-

manhang med fusioner än de för upplösning i allmänhet gällande. Vidare syntes de framförda anmärkningarna även av en annan orsak förlora i värde. Med hänsyn till skattefriheten för moderbolag för från dotterbolag upp- buren aktieutdelning torde i fall av bolagsfusioner sådana dispositioner vid- tagas, att utskiftningsskatt i stort sett kunde undvikas. Slutligen ville de- partementschefen framhålla, att den beskattning det här gällde vore så jäm- förelsevis obetydlig (skattesatsen var ursprungligen 5 %), att verkligt be- tydelsefulla bolagsfusioner knappast av densamma kunde röna någon näm- värd inverkan.

Frågan att från skatteplikt till utskiftningsskatt undantaga vad som vid nedsättning av aktiekapital i eller upplösning av svenskt aktiebolag utskif- tas till annat sådant bolag har därefter vid olika tillfällen varit föremål för uppmärksamhet. Såvitt utskottet har sig bekant berördes frågan senast i en inom finansdepartementet upprättad, den 24 april 1940 dagtecknad prome- moria, vilken låg till grund för den av 1940 års riksdag beslutade höjningen av utskiftningsskatten. Efter att ha understrukt svårigheten att finna en tillfredsställande lösning av förevarande spörsmål, anfördes i promemorian, att frågan finge upptagas till fortsatt behandling vid en kommande översyn av de skatter, som i skilda avseenden kompletterade skattesystemet, särskilt utskiftnings- och ersättningskatterna. I promemorian framhölls vidare, att skälen för en utvidgning av friheten från s. k. kedjebeskattning för aktie- bolag till ifrågavarande område icke vore oomtvistliga (prop. nr 273/1940 s. 5 o. ff).

Utskottet har icke anledning att i detta sammanhang taga ställning till frågan om utskiftningsskattens utformning vid bolagsfusioner. Emel- lertid vill utskottet erinra om att hithörande spörsmål i viss mån torde ha kommit i ett nytt läge efter tillkomsten av 1944 års aktiebolagslag, vilken trätt i kraft den 1 januari i år. I den förut gällande aktiebolagslagen sak- nades helt bestämmelser om fusion, varför en dylik kunde genomföras en- dast med anlitande av allmänna civilrättsliga och aktiebolagsrättsliga reg- ler om överlåtelse, skuldövertagande, likvidation, ökning av aktiekapitalet m. m. Då emellertid fusionsfrågorna i samband med den nutida utveckling- en i riktning mot koncentration av ekonomiska företag i större enheter er- hållit alltmer ökad betydelse, ha vissa bestämmelser till underlättande av fusion upptagits i den nya lagen (174—176 §§). Utskottet förutsätter, att vid den allmänna översyn av utskiftningsskatteförordningen, som kan vän- tas komma till stånd inom en nära framtid, även frågan om utskiftnings- skatten vid bolagsfusioner blir föremål för en förnyad undersökning. Därvid synes särskilt böra utredas, huruvida den utveckling, som föranlett tillska- pandet av de nya reglerna om fusion i aktiebolagslagen, bör medföra en uppmjukning av bestämmelserna om utskiftningsskatt i sådana fall där det icke är fråga om utskiftning i egentlig mening.

I detta sammanhang må jämväl erinras om att innevarande års riksdag för en viss grupp av aktiebolag, nämligen försäkringsaktiebolagen, bemyn- digat Kungl. Maj:t att, i fall då sådant bolag upplöses i anledning av att

dess försäkringsbestånd överlåtits till annat försäkringsbolag, vilket äger samtliga aktier i förstnämnda bolag, efter särskild framställning medgiva befrielse från skattskyldighet enligt förordningen om utskiftningsskatt. Rörande denna fråga tillåter sig utskottet hänvisa till första lagutskottets utlåtande nr 34/1948 s. 12—14.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 197, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående frihet från utskiftningsskatt vid upplösning av Bergslagernas järnvägsaktiebolag m. fl. bolag.

Stockholm den 20 maj 1948.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Wahlmark, Ekman, Velander, Frans Ericson, Heüman, Wehtje, Ramberg, Näsgård, Widner och Petrén samt

från andra kammaren: herr Olsson i Gävle, Hagberg i Malmö*, Björklund, Hammarlund, Sandberg, Orgård, Falk, Karlsson i Grängesberg*, Karlsson i Granebo* och Larsson i Luttra.

---

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.